

Pauli Kiuru kok ym.

Lakialoite laeiksi kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 6 §:n ja valtion virkamieslain 8 ja 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa esitetään lakia kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta ja valtion virkamieslakia muutettavaksi siten, että niin sanotun eroamisiän ylittäneetkin voitaisiin kaikissa tilanteissa ottaa määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Lakialoitteessa esitetään kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 2 luvun 6 §:n 3 momentin muuttamista siten, että siihen lisättäisiin seuraavat lauseet: "Kelpoisuusiällä ei ole ylärajaa. Mikäli virkasuhteeseen otettava on ylittänyt 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun eroamisiän, voidaan henkilö ottaa virkasuhteeseen vain määrääjäksi."

Valtion virkamieslakiin tehtäisiin samansisältöiset muutokset. Lain 3 luvun 8 §:n 1 momenttiin lisättäisiin seuraavat lauseet: "Kelpoisuusiällä ei ole ylärajaa. Mikäli virkasuhteeseen otettava on ylittänyt 35 §:ssä tarkoitetun eroamisiän, voidaan henkilö ottaa virkasuhteeseen vain määrääjäksi." Edelleen valtion virkamieslain 7 luvun 35 §:n 1 momentti muutettaisiin siten, ettei virkasuhteen määräaikaista jatkamista olisi sidottu nykyiseen tapaan kahden vuoden enimmäiskeston.

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutusta eläkeiän alkamisen ajankohtiin. Lakimuutokset eivät velvoittaisi jatkamaan virkasuhdetta eläkeiän eivätkä varsinkaan eroamisiän jälkeen, mutta ne antaisivat siihen nykyistä joustavammia ja tasa-arvoisempia mahdollisuuksia. Se olisi sekä työntekijän, työnantajan että yhteiskunnan edun mukaista. Vastaisuudessa virkasuhteen jatkaminen perustuisi osapuolten sopimukseen.

PERUSTELUT

Tavoite työurien pidentämisestä on laajasti hyväksytty. Asiasta on mainintoja myös eri hallitusohjelmissa nykyiseltä ja edellisiltä vaalikausilta. Julkisen talouden kestävyys, huoltosuhde ja eläkejärjestelmän kantokyky ovat yleisesti käytettyjä ja hyväksyttäviä perusteluja pidemmille työurille.

Yksilön kannalta pidempi työura tarkoittaa korkeampaa tulotasoa. Työssä jatkaminen varsinkin vapaaehtoisuuden pohjalta edistää henkistä ja fyysistä hyvinvointia, kun sosiaaliset suhteet ja

Lakialoite LA 6/2025 vp

merkityksellinen tekeminen jatkuvat. Monet eläke- ja eroamisiän jo saavuttaneet kokevat terveytensä, voimiansa ja motivaationsa sellaisiksi, että he haluaisivat jatkaa työuraansa nykyisen tai toisen työnantajan palveluksessa. Pitkän osaamisen ja kokemuksen hyödyntäminen koetaan mielekkäänä sekä omasta että yhteiskunnan näkökulmasta.

Kuntien ja hyvinvointialueiden viranhaltijoilla sekä valtion virkamiehillä eroamisikä on lakiin kirjattu. Jatkaminen on mahdollista määräaikaisena. Ongelmia kuitenkin syntyy, koska eroamisikää on pidetty oikeuskirjallisuudessa uudelle työnhakijalle kelpoisuusiän ylärajana. Erikoinen tilanne voi syntyä, jos esimerkiksi eroamisiän ylittänyt 70-vuotias ja kunnasta Y eläköitynyt kunnanjohtaja hakee kuntaan X vastaavaan virkaan. Eroamisikää pidetään kelpoisuusiän ylärajana, joten häntä ei voida pitää ikänsä vuoksi virkaan kelpoisena. Sen sijaan kunnan X eroamisiän saavuttanut samanikäinen kunnanjohtaja voisi jatkaa määräaikaisena kyseisessä tehtävässä. Samanikäiset hakijat olisivat eriarvoisessa asemassa ilman hyväksyttävää syytä. Sama tilanne on valtion virkamiehillä heidän siirtyessään virkasuhteesta toiseen.

Valtion virkamieslain (35 §) mukaan "virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista tai muuta virkasuhteen päättymistä tarkoittavaa toimenpidettä sen kuukauden päättyessä, jonka aikana virkamies saavuttaa eroamisiän, jollei virkasuhdetta virkamiehen suostumuksella jatketa enintään kahdella vuodella. Virkasuhdetta voidaan tällöin jatkaa sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään. Eroamisikä on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, 1958—1961 syntyneillä 69 vuotta ja 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta."

Kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (34 §) mukaan "eroamisikä on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta". Määräaikaisena jatkettavan virkasuhteen pituudelle ei ole asetettu laissa enimmäiskestoa.

Viranhaltijoilla ja virkamiehillä on nykyisin rajatummalla mahdollisuudella jatkaa työuraansa verrattuna yksityisen sektorin työntekijöihin. Kummallisena poikkeamana voidaan pitää myös sitä, että joissakin kunnissa ja kaupungeissa johtajaksi voidaan valita pormestari, joille ei ole asetettu yläikärajaa eroamiselle tai kelpoisuudelle. Pormestari tekee käytännössä samaa vaativaa johtamistyötä kuin kunnan- tai kaupunginjohtaja. Yläikärajoja ei ole määritelty myöskään esimerkiksi pääministerille tai presidentille.

Ikääntyvillä viranhaltijoilla ja virkamiehillä sekä työnantajilla tulisi siis olla vapaammat oikeudet päättää eroamisiän ylittävistä virkasuhteista ilman lain asettamia kelpoisuusikärajoja tai epätarkoituksenmukaisen tiukkoja määräaikaissuorajoituksia. Lakimuutokset eivät velvoittaisi jatkamaan virkasuhdetta eläke- tai eroamisiän jälkeen. Muutokset antaisivat kuitenkin nykyistä joustavampia ja tasa-arvoisempia mahdollisuuksia jatkaa työntekeä eroamisiän jälkeen nykyisen tai toisen työnantajan palveluksessa, mikäli molemmat osapuolet näin tahtovat.

Kysymys ei todennäköisesti ole laajasta ongelmasta, mutta toisaalta pelkästään tasa-arvon ja ikäsyryjännän näkökulmista nykyinen tilanne ei ole toivottava. Lisäksi, vaikka ongelma olisi lukumääräisesti pieni, voi se yksittäistapauksissakin johtaa vaikutuksiltaan merkittävään epätarkoituksenmukaiseen lopputulokseen, jos pätevän viranhaltijan tai virkamiehen osaamista ei voida osapuolten yhteisymmärryksestä huolimatta hyödyntää.

Lakialoite LA 6/2025 vp

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutusta eläkeiän alkamisen ajankohtiin. Eroamisiät on perusteltua säilyttää laeissa, jotta eläköitymiskäytännöt pysyvät selkeinä. Töiden jatkaminen sopimiseen perustuen olisi lakimuutosten ansiosta nykyistä joustavampaa sekä työntekijälle että työnantajalle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 6 §:n 3 momentti seuraavasti:

6 §

Kelpoisuusvaatimukset

Virkasuhteeseen voidaan ottaa vain 18 vuotta täyttänyt henkilö. Kelpoisuusiällä ei ole ylärajaa. Mikäli virkasuhteeseen otettava on ylittänyt 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun eroamisiän, voidaan henkilö ottaa virkasuhteeseen vain määräajaksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

valtion virkamieslain 8 ja 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:n 1 momentti ja 35 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 1 momentti laissa 283/2015 ja 35 §:n 1 momentti laissa 1062/2018, seuraavasti:

8 §

Virkamieheksi nimitettävän tulee olla täyttänyt 18 vuotta. Virkamieheksi voidaan kuitenkin nimittää 15 vuotta täyttänyt ja oppivelvollisuutensa suorittanut henkilö, jos nimittämistä voidaan virkamiehen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta pitää sopivana. Kelpoisuusiällä ei ole ylärajaa. Mikäli virkasuhteeseen otettava on ylittänyt 35 §:ssä tarkoitetun eroamisiän, voidaan henkilö ottaa virkasuhteeseen vain määräajaksi.

35 §

Virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista tai muuta virkasuhteen päättymistä tarkoittavaa toimenpidettä sen kuukauden päättyessä, jonka aikana virkamies saavuttaa eroamisiän, jollei virkamiehen kanssa sovita virkasuhteen määräaikaisesta jatkamisesta. Virkasuhdetta voidaan tällöin jatkaa sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään. Eroamisikä on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, 1958—1961 syntyneillä 69 vuotta ja 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakialoite LA 6/2025 vp

Helsingissä 21.3.2025

Pauli Kiuru kok
Henrik Vuornos kok
Heikki Autto kok
Milla Lahdenperä kok
Tere Sammallahhti kok
Martin Paasi kok
Pia Kauma kok
Maaret Castrén kok
Markku Eestilä kok
Oras Tynkkynen vihr
Päivi Räsänen kd
Ritva Elomaa ps
Mira Nieminen ps